

Spis treści

- 11 **Wprowadzenie**
- 15 **Rozdział I. Cywilizacja współczesna w działaniu na rzecz człowieka i przeciwko niemu, przyspieszona przemiana i zagrożenie. Krytyczna prezentacja reprezentatywnych poglądów**
- 15 „Grzechy główne” współczesnej cywilizacji – słabnąca kondycja homo sapiens – kryzys wartości
- 17 Nadzieja
- 19 Odniesienie sceptyczne do nadziei uczonego
- 23 Trudny charakter współczesnej cywilizacji – „błąd narodzinowy” i jego konsekwencje
- 26 Kapitalizm i komunizm pomyłkowymi systemami
- 28 Komentarz krytyczny
- 32 Horror nowoczesności. Cywilizacja nowoczesna zmierza ku samounicestwieniu?
- 39 **Rozdział II. Płynna nowoczesność, płynne życie, płynny człowiek. Płynność „wszystkich i wszystkiego”**
- 39 Płynność totalna
- 41 „Płynne pokolenie” – obraz negatywnej przemiany człowieka
- 43 Życie „płynnego pokolenia”
- 45 Rozpędzona konsumpcja – „bieżnia konsumpcyjna” bez finiszu
- 47 Zmiana charakteru pracy – czynność robotopodobna

51	Rozpad wspólnoty
54	Uwagi i refleksje
57	Rozdział III. Narastająca „chybotliwość” wartości i zasad moralnych w świecie współczesnym a nieprzemijalność „moralności naturalnej”
57	Rzeczywistość moralna w świecie współczesnym – zarys zagadnienia
60	Stan moralności w cywilizacji naukowo-technicznej
61	„Chybotliwość moralna” i jej główne przejawy
64	„Moralność naturalna” i „chybotliwość moralna” w ujęciu filozoficznym – wybrane stanowiska
67	Naturalistyczny uniwersalizm etyczny a „chybotliwość moralna”
71	Uwaga edukacyjna
73	Rozdział IV. Ludzkie i nieludzkie wymiary rozwoju naukowo-technologicznego. Człowiek technologiczny
73	Przypadkowość rodowodu i drogi rozwojowej człowieka. Od „dużego rozumu” do rewolucji naukowo-technologicznej
78	Rozwojowy „ambaras” wynikiem „historycznej pomyłki”
80	Służebność i tyrania techniki
84	„Pomniejszanie” człowieka – „człowiek technologiczny”
87	Wiele zmian regresywnych, mniej progresywnych
93	Próba konkluzji
97	Rozdział V. Od nadmiernej konsumpcji do niedożywienia i głodu – antykonsumpcji. Nowoczesny konsumpcjonizm – zmiany w kondycji ludzkiej i jakość życia
97	Uwagi wstępne
100	Homo consumptor
102	Nowoczesny typ konsumpcji
104	Odmieniony konsument
106	„Życie konsumpcyjne”
108	Psychologia „życia konsumpcyjnego”
110	Nadmierna konsumpcja aktualnym problemem edukacyjno-wychowawczym
113	Skutki nowoczesnej konsumpcji – negatywna strona etosu konsumpcyjnego
113	Ujęcie podsumowujące

- 115 Etos konsumpcyjny
- 117 **Rozdział VI. Życie i orientacja w świecie podług medialnego obrazu rzeczywistości**
- 117 Świat medialny
- 119 Cechy charakterystyczne medialnego obrazu rzeczywistości
- 122 Przekaz medialny
- 125 Ułomności i wady medialnego obrazu rzeczywistości
- 127 Okaleczony język i stępione myślenie
- 129 Rewolucja internetowa – korzyści i zagrożenia
- 131 Nowe media wyzwaniem dla praktyki edukacyjnej
- 135 **Rozdział VII. Ograniczenia i ułomności społeczeństwa informacyjnego i wiedzy**
- 135 Czego możemy się spodziewać po społeczeństwie informacyjnym?
Nadzieja i przestroga
- 136 Główne sprzeczności i napięcia
- 139 Samoograniczenia społeczeństwa wiedzy
- 142 Sfera głupoty
- 144 Mądrość i niemądrość w rozwoju cywilizacyjnym i gatunkowym człowieka
- 147 **Rozdział VIII. Cywilizacyjna przemiana człowieka – zagrożone człowieczeństwo**
- 147 Spojrzenie ogólne
- 148 Cechy charakterystyczne współczesnej przemiany człowieka
- 153 Psucie człowieka
- 155 Co robić, aby przezwyciężyć psucie człowieka i bronić zagrożone człowieczeństwo?
- 157 Niewyjaśnione problemy, pytania otwarte
- 161 **Rozdział IX. Ocalenie czy upadek?**
- 162 Ku upadkowi Refleksje i intuicje intelektualne Michela Houellebecqa
- 165 Zapowiedź upadku
- 170 Hołd dla człowieka i powitanie neoczłowieka
- 173 Uwagi krytycznego recenzenta

- 176 Błędna droga – niepewna przyszłość
- 176 Rozważania i opinie Arturo Pérez Reverte'a
- 180 Zwrot w kierunku klasycznej („śródziemnomorskiej”) kultury i jej wartości
szansą dla alternatywnego życia
- 186 My i Wszecby
- 187 Komentarz bez większego dystansu
-
- 193 **Rozdział X. „Moc i niemoc” edukacji i wychowania w świecie współczesnym**
- 193 Wychowanie. Pytania
- 194 Diagnoza
- 197 Antynomie
- 203 Dzisiejsza teoria i praktyka pedagogiczna. Nienadążanie
- 205 Szkoła współczesna. Problemy
- 207 Wyzwania i nowe mity
- 210 Narastająca potrzeba edukacji integralnej i humanistycznej. Humanistyczna utopia
– współczesny prometeizm?
- 211 Cywilizacyjne bariery edukacji integralnej i humanistycznej
- 212 Nowoczesne projekty edukacji humanistycznej
- 215 Ścieżka we właściwym kierunku – wybrane przykłady
- 216 Potrzeba sprawczego działania oraz skutecznej prakseologii w obszarze dążności
do urzeczywistniania nowoczesnej edukacji integralnej i humanistycznej
- 217 Skonkretyzowany projekt
- 219 Uwagi ogólne
-
- 221 **Rozdział XI. Edukacja w kryzysie**
- 221 Słowo wstępne
- 222 Epoka kryzysorodna i kryzysofunkcjonalna
- 224 Struktura i charakter kryzysu edukacyjnego
- 226 Obiektywne przejawy kryzysu edukacyjnego
- 232 Podmiotowe przejawy kryzysu edukacyjnego – zmiana uczących się
i studiujących, nowe role nauczyciela
- 235 Uwagi dodatkowe
-
- 239 **Rozdział XII. Natura ludzka w procesie cywilizacyjnych przemian**
- 239 1. Nowe spojrzenie na naturę ludzką

- 240 2. Wybrane przykłady nowoczesnego ujmowania natury ludzkiej –
Noam Chomsky, Michel Houellebecq, Arturo Pérez-Reverte
- 240 Uwaga wstępna
- 241 Obraz naukowy – Noam Chomsky
- 242 Jesteśmy „organizmami biologicznymi”
- 243 Zdolności poznawcze i język głównymi cechami natury ludzkiej
- 244 Język rdzennym i niezwykłym składnikiem natury ludzkiej
- 245 Człowiek jest istotą społeczną
- 245 Instynkt wolności
- 246 Obraz literacki – Michel Houellebecq.
- 246 Demaskatorskie, ale „wrozumiałe” ujęcie natury ludzkiej
- 250 Wobec obojętności Wszechświata
- 251 Wrozumiałość i współczucie uznanie i pochwała dla człowieka
- 252 Obraz pisarza i korespondenta wojennego – Arturo Pérez-Reverte
- 252 Dwoistość ludzkiej natury
- 255 Nieprzewidywalność i elastyczność natury ludzkiej
- 256 Szczególne cechy natury ludzkiej
- 259 Ekstremalne sytuacje życiowe najpełniej odsłaniają prawdziwe
„oblicze człowieka”
- 260 Wojna dobitnie odsłania naturę ludzką
- 264 3. Racjonalność i nieracjonalność natury ludzkiej
- 264 Uwagi wstępne
- 265 Racjonalność w irracjonalności
- 267 Dynamika racjonalności i irracjonalności w sferze natury ludzkiej
- 270 Czy uda się przywrócić pożądany ład natury ludzkiej?
- 272 4. Natura ludzka w kształtowaniu „świata ludzkiego” oraz jego „grzechów
głównych”
- 272 Uwagi ogólne
- 273 Genetyczne „naznaczenie”
- 274 Wpływ natury ludzkiej na charakter i specyfikę cywilizacji współczesnej
- 276 O regulacyjną postawę wobec natury ludzkiej
- 283 **Zakończenie**
- 283 Główne tezy i przesłania książki
- 289 Wnioski łamiące cywilizacyjne tabu

- 297 **Indeks nazwisk**
- 303 **Literatura**
- 317 **Wizerunek autora książki**
- 317 Zarys biografii naukowej, działalności akademickiej i nauczycielskiej prof. zw. dr hab. Jana Stanisława Szmyda, filozofa, etyka, psychologa religii i kultury, pedagoga i nauczyciela
- 317 Początek drogi życiowej, edukacja szkolna, kształcenie akademickie
- 319 Aktywność naukowa w kraju i za granicą
- 320 Dokonania w kręgu filozofii i antropologii humanistycznej
- 321 Ważniejsze prace prof. J. Szmyda
- 322 Uczony i krajobraz przyrodniczo-kulturowy – więzi z ludźmi i refleksje
- 325 Wybrana bibliografia
- 331 **Streszczenie. Przekroje cywilizacyjnych przemian współczesnego świata i człowieka. Epokowa transformacja wszystkiego – szansa i zagrożenie**
- 337 **Summary. Cross sections of a modern world and human civilizational changes. An epoch transformation of everything – chances and dangers**